

Grootschalige energieopwekking in de gemeente Berg en Dal

Veertig jaar geleden, na de oliecrisis van 1973 en in een tijd van allerlei milieuproblemen, waren klimaat en groene energie al een hot item. De alternatieve linkse hoek dacht volop na hoe we op een duurzame manier onze energievoorziening konden veiligstellen. Nederland liep toen voorop met innovaties. Daarna kreeg het neoliberale gedachtegoed de overhand. Wat opwekking van duurzame energie betreft bungelt Nederland nu onderaan het Europese lijstje. Daar lijkt verandering in te komen, want er zijn ambitieuze plannen gemaakt. De vraag is alleen: zijn die uitvoerbaar?

Na 40 jaar pappen en nathouden is de te realiseren opgave inmiddels zo groot als een berg geworden. Daardoor is het nog moeilijker om de ambitie waar te maken. Om alvast een idee te geven van de omvang: in de gemeente Berg en Dal zou alleen al vóór 2023 zo'n 180 ha aan zonnepanelen moeten worden gelegd om aan de afgesproken verplichting van 16% duurzame energie te kunnen voldoen. Dat is al over 4 jaar!

De plannen en ambities komen voort uit het Kyoto Protocol, een voorloper van het Klimaatakkoord van Parijs. Binnen de EU zijn afspraken gemaakt over terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen, en ook binnen Nederland zelf. In 2013 hebben 47 organisaties onder leiding van de SER (Sociaal Economische Raad) met de overheid het zgn. Energieakkoord gesloten. Daarin staat uitgewerkt hoe men de klimaatdoelen in ons land denkt te gaan bereiken, bijvoorbeeld door de aanleg van windmolenparken op zee. De provincies hebben toegezegd om vóór 2020 6.000 MW (megawatt) aan windenergie op land te realiseren. Dat gaat niet lukken, onder andere door verzet van omwonenden tegen windmolenparken. Daardoor ontstaat vertraging, maar meestal geen afstel. Ook zijn er delen van het land waar het stroomnet door de sterk wisselende toevoer van wind- en zonne-energie overbelast dreigt te raken. Waarschijnlijk blijft het opgestelde vermogen eind 2020 steken op 5.150 MW. Het kabinet heeft de provincies daarom verplicht om het vermogen aan windenergie dat ze niet realiseren in 2020 binnen drie jaar alsnog dubbel op te wekken.

Lokaal maatwerk of juist verrommeling?

In Gelderland is het landelijke Energieakkoord uit 2013 vertaald in een Gelders

Energieakkoord met als belangrijkste doelstellingen een energiebesparing van 1,5% per jaar en een toename van het aandeel hernieuwbare energieopwekking in Gelderland naar 14% in 2020 en 16% in 2023. Deze ambities zijn vervolgens op het bordje van de gemeenten gelegd. Recent kwam in het nieuws dat de gemeente Heumen overweegt om drie windturbines van maar liefst 240 m hoog te plaatsen nabij de A73. Ook Beuningen heeft het plan opgevat om een aantal grote turbines langs de A73 bij Ewijk te plaatsen. De grote hoogte, dus het grote vermogen van de turbines, zou nodig zijn omdat ze op een relatief windluwe plek zouden komen te staan. Dat illustreert meteen het probleem waar veel gemeenten voor gesteld worden door het van bovenaf delegeren van de energieopgave. Het goede ervan is dat iedereen verantwoordelijk wordt voor het samen behalen van de doelstellingen. Als alleen de rijksoverheid zou bepalen waar grote windmolenparken en giga-zonneparken komen te liggen, kun je nog meer verzet verwachten. Gemeenten kunnen lokaal maatwerk verrichten en lokale afwegingen maken, binnen de kaders die door de provincies in de omgevingsvisie zijn vastgesteld. Tegelijkertijd betekent het dat niet de meest geschikte locaties worden uitgekozen, want dat zijn de plekken waar het het hardst waait of de zon het meest schijnt. En het brengt het risico van wildgroei en verrommeling van het landschap met zich mee. Dat kan een bedreiging zijn voor het behoud van oude cultuurlandschappen. Wordt er gekozen voor de meest geschikte locaties of voor locaties die toevallig op dat moment beschikbaar zijn bijvoorbeeld bij stoppende agrarische bedrijven of die aangeboden worden door projectontwikkelaars die snel met subsidie een project willen realiseren, om het even waar het ligt?

Actieplan Duurzaamheid 2019-2023

De energieopgave is dus gedelegeerd aan provincie en gemeenten die de energietransitie moeten vertalen in beleid. Ook de gemeente Berg en Dal is aan de slag gegaan. De gemeenteraad heeft in 2017 de 'Energievisie 2017-2020' vastgesteld. Kern van deze visie is de ambitie om 'energieneutraal' te worden. Energieneutraal betekent dat alle voor burgers en bedrijven benodigde energie duurzaam wordt opgewekt binnen

Fraaie vergezichten maken het landschap van Groesbeek zeer aantrekkelijk en geliefd bij inwoners en toeristen.

het grondgebied van de gemeente. Onder benodigde energie verstaat men het gebruik van gas, elektriciteit en brandstoffen voor vervoer, van zowel burgers als bedrijven. De energie die gebruikt is om elders in binnen- of buitenland spullen te maken, van grondstoffen tot consumentenartikelen, zit dus niet in deze optelsom. Wat er wel in zit, is een deel van het energiegebruik van de scheepvaart op de Waal. Maar liefst een kwart van de berekende CO₂-uitstoot in onze gemeente is daarvan afkomstig! We hebben er geen enkele invloed op, maar moeten wel op ons grondgebied de uitstoot compenseren met duurzame energieopwekking.

Hoe de energievisie omgezet kan worden naar concrete maatregelen is verwoord in het 'Actieplan Duurzaamheid 2019-2023' dat de gemeenteraad eind januari 2019 heeft aangenomen. In het actieplan geeft de gemeente aan hoe zij de noodzakelijke energietransitie in Berg en Dal wil realiseren. Men wil in 2050 klimaatneutraal zijn en bij voorkeur al in 2040. In het coalitieakkoord staat dat er in 2023 16% van de energie duurzaam moet worden opgewekt. Volgens adviesbureau Royal HaskoningDHV dat de Energievisie 2017-2020 voor de gemeente heeft opgesteld, bedroeg het percentage duurzame energie in 2015 zo'n 4,7%. Driekwart daarvan is afkomstig van houtkachels. Volgens de databank van de Klimaatmonitor zou in 2016 slechts 3,6% duurzaam worden opgewekt. Waar dit verschil in zit is onduidelijk, maar de conclusie is er niet minder om: er is nog een lange weg te gaan.

Besparen en opwekken

Energie besparen is een belangrijke manier om de doelstelling te halen. Door jaarlijks 1,5% te besparen, wordt in 2050 de helft van de energieopgave gerealiseerd. Besparing wordt bereikt door woningisolatie, zuiniger leven, efficiëntere apparaten en verlichting. Momenteel loopt de praktijk achter op de ambitie en wordt in onze gemeente jaarlijks ca. 1% energiebesparing bereikt.

Als de besparingsdoelstelling wordt gehaald, moet de andere helft van de energieopgave worden gerealiseerd door middel van duurzame energieopwekking. Op het grondgebied van de gemeente. Dat komt voor 2050 neer op 1.875 TJ (terajoule) die jaarlijks duurzaam moet worden opgewekt. In onderstaande tabel uit het actieplan is deze ambitie vertaald naar hectares zonnepanelen en aantallen windturbines. Dat zijn niet de enige bronnen van duurzame energieopwekking, maar op deze manier ontstaat wel een beeld van wat er volgens de klimaatplannen nodig is.

Waarschijnlijk kunnen de meeste mensen zich niet voorstellen hoe het landschap er uit ziet als hier over 10 jaar maar liefst 42 grote windturbines zouden staan te draaien. Het alternatief, 450 hectare aan zonneparken, klinkt ook nog niet erg aantrekkelijk, zeker als je bedenkt dat er hier ca. 3.600 ha land- en tuinbouwgrond is. En daar blijft het wellicht niet bij, want misschien moet er op het grondgebied van Berg en Dal ook duurzame energieopwekking voor Nijmegen gaan plaatsvinden. De rijksoverheid heeft het land

Doelstellingen voor energiegebruik en duurzame opwekking in de gemeente Berg en Dal tot 2050. Overgenomen uit: Actieplan Duurzaamheid 2019-2023.

Berg en Dal	2023	2030	2050
Energiegebruik	Maximaal 2.819 TJ	Maximaal 2.536 TJ	1.875 TJ
Noodzakelijke duurzame opwekking	451 TJ	1.126 TJ	1.875 TJ
Omgerekend naar hectare zonnepanelen	180 ha (1,8 km ²)	450 ha (4,5 km ²)	750 ha (7,5 km ²)
Omgerekend naar aantal grote windturbines	17 windmolens	42 windmolens	69 windmolens

namelijk verdeeld in regio's die de duurzame energieopwekking regionaal moeten oplossen. De regio Arnhem Nijmegen waar Berg en Dal bij hoort, is verplicht om in 2020 aan het rijk te laten weten hoeveel duurzame energie zij gezamenlijk gaat opwekken. Vinden de minister en de provincie Gelderland dit bod onvoldoende, dan kunnen zij de opgave naar boven bijstellen. In het actieplan van Berg en Dal lezen we dat het in onze regio de uitdaging is om gemeenten met een grote energievraag (onder andere Arnhem, Nijmegen en Renkum) te helpen ook hun doelstellingen te halen. Voor Berg en Dal kan dat betekenen dat hier méér duurzame energie moet worden opgewekt dan voor de eigen doelstelling nodig is.

Draagvlak is cruciaal

Gaat de gemeente Berg en Dal op grote schaal aan de zonneparken en windturbines? Beide vormen van energieopwekking hebben invloed op de inrichting van onze leefomgeving. Het is daarom van groot belang dat er bij de bevolking draagvlak is voor zulke maatregelen. Dat draagvlak heeft het afgelopen half jaar een flinke knauw opgelopen. In januari bleek ondanks de belofte van belastingverlaging de energiebelasting flink gestegen. Voor de meeste mensen pakte de totale belastingdruk ondanks deze verhoging positief uit, maar desalniettemin ontstond er maatschappelijke onrust. Toen kwam ook nog aan het licht dat bij de klimaattafels, in aanloop naar het landelijke Klimaatakkoord dat de energietransitie verder vorm moet geven, bepaalde maatschappelijke groepen waren gespaard, namelijk bedrijfsleven, luchtvaart en landbouw. Daardoor nam de weerstand tegen de klimaatplannen bij gewone burgers verder toe. De milieubeweging en vakbonden hadden de klimaattafels om die reden al eerder verlaten. Bij veel mensen groeide het gevoel dat zij moeten opdraaien

voor de kosten van de transitie. Dat vermoeden bleek terecht na doorrekening van de klimaatplannen door het Planbureau voor de Leefomgeving. Vlak voor de provinciale verkiezingen maakte het kabinet een draai en beloofde dat ook het bedrijfsleven door middel van een energietax een grotere bijdrage moet gaan leveren. Ook zou de energiebelasting voor de burger vanaf volgend jaar naar beneden gaan. Dat hielp niet meer, het wantrouwen was gezaaid en veel draagvlak voor de energietransitie is inmiddels verdampt. De klimaatontkenners van Forum voor Democratie wonnen de provinciale verkiezingen en werden de grootste partij, ook straks in de Eerste Kamer. Na de verkiezingen bleek overigens het kabinetsplan om het bedrijfsleven mee te laten betalen veel milder uit te pakken voor de vervuilende bedrijven. Deze ontwikkelingen zullen ongetwijfeld invloed hebben op de realisering van de energieambities en het tempo ervan. Verlaging van de energiebelasting betekent dat er minder geld naar de energietransitie gaat. Regeringspartijen gaan al schuiven in de richting van een onse minder.

Ook in de gemeente Berg en Dal kreeg van alle partijen Forum voor Democratie van de kiezers de meeste stemmen, ca. 14,5%. Tellen we daar de stemmen bij op van partijen die in het verleden nooit echt enthousiast zijn geweest over duurzaamheid, dan gaat het om meer dan de helft van de stemmers in onze gemeente. Dat wil natuurlijk niet meteen zeggen dat al deze mensen absoluut tegen maatregelen zijn om klimaatverandering tegen te gaan, maar het is wel een signaal dat er ook hier heel hard moet worden gewerkt aan draagvlak. Ook omdat er onder burgers die wel volmondig voorstander zijn van de energietransitie, net zo goed zorgen leven: over mogelijke aantasting van de leefomgeving, landschap en natuur door de komst van windturbines en zonneparken.

Draagvlak door profijt

Draagvlak kan groeien wanneer de bevolking meeprofiteert van de opbrengst van zonneparken of windturbines. Dat kan door burgers mee te laten investeren via coöperaties waarin zij financieel deelnemen. Het zou ook bespreekbaar moeten worden dat gemeenten of andere overheden zelf als investeerder optreden zoals vroeger normaal was bij nutsbedrijven (water, gas, elektra, vervoer, post etc.). De overheden hebben de naam geldverslinders te zijn, de verkoop van Nuon bewijst dat het ook anders kan. De provincie Gelderland had 44% van de aandelen in handen van dit energiebedrijf dat zij in 1915 had opgericht onder de naam PGEM (N.V. Provinciale Geldersche Electriciteits-Maatschappij en later Provinciale Gelderse Energie Maatschappij) en dat in 1994 overging in Nuon. Toen Nuon in 2009 werd verkocht aan het Zweedse Vattenfal, leverde dat de provincie 4,4 miljard euro op. De provincie wil dat geld nu grotendeels in de energietransitie steken. Het is dus niet per definitie zo dat overheden niet kunnen ondernemen, iets wat ons de laatste decennia is aangepaard en geleid heeft tot grootschalige privatisering. Het voordeel van overheidsdeelname is dat het profijt ten goede kan komen aan de gemeenschap en niet in de zakken verdwijnt van ondernemingen en hun aandeelhouders. Overheidsdeelname kan zo draagvlak vergroten. Een particuliere investeerder verplichten om een deel van de opbrengst ten goede te laten komen aan de bevolking is waarschijnlijk wettelijk onmogelijk, hooguit behoren vergoedingen aan gedupeerden nog wel tot de mogelijkheden in geval van duidelijke schade of verlies van woongenot.

Geen windturbines

Momenteel lijkt er voor de plaatsing van windturbines binnen de gemeente (politiek) weinig steun, daarom wordt voor de peri-

Relatief kleine windturbines in Flevoland

ode tot 2023 uitgegaan van zonne-energie als duurzame energiebron om de doelstellingen te verwezenlijken. Windmolenparken zijn omstreden, overal waar ze worden aangelegd stuiten ze op (vaak tevergeefs) verzet. Er zijn ook gemeenten die een of enkele windturbines plaatsen zoals bijvoorbeeld Nijmegen heeft gedaan met vier molens langs de A15. Een verklaring voor het geringe lokale draagvlak is zeker ook te vinden in de ervaringen met het plan voor plaatsing van twaalf enorme windturbines in het Reichswald die het landschapsbeeld in Groesbeek zouden gaan overheersen. Dit plan heeft tot grote onrust onder de bevolking in de grensstreek geleid, zelfs bij voorstanders van groene energie. Uiteindelijk is het niet doorgegaan, mede door toedoen van de internationale actiegroep 'Tegenwind in het Reichswald' waarin ook de WMG deelnam. Wat we geleerd hebben van dit windenergieproject is dat je kritisch moet blijven kijken en doordrongen moet zijn van de gevolgen van dit soort grote ingrepen.

Wel zonnepanelen

Geen windturbines dus, maar zijn zonnepanelen dan een reële optie? Om alleen al de doelstelling voor 2023 te halen zou er op korte termijn maar liefst 180 ha aan zonnepanelen moeten worden gelegd. Nu zijn daken de ideale plek voor zonnepanelen. Het is namelijk ongebruikte ruimte, in tegenstelling tot zonneparken die op landbouwgrond worden aangelegd. In dat geval concurreren twee ruimte vragende activiteiten met elkaar, het kan niet allebei op dezelfde plek. Volgens de gemeente zijn er tot 2018 weliswaar veel zonnepanelen op daken gelegd, maar gaat dat naar schatting toch maar om totaal 2 ha. Dat is iets meer dan 1% van het geschikte dakoppervlak. Deloitte heeft berekend dat in de gemeente Berg en Dal 180 ha dak geschikt is om zonnepanelen op te plaatsen. Daarmee zou de eerste stap van de energietransitie gehaald kunnen worden. De gemeente gaat er echter van uit dat het tot 2023 niet lukt om die 100% te halen. Het zou al een hele prestatie zijn als tegen die tijd 40% van de geschikte daken is voorzien van zonnepanelen, zo denkt men. In dat geval ligt er voor 75 ha aan zonnepanelen op daken. Worden grote parkeerplaatsen bij sporthallen etc. volgelegd (bedoeld wordt een overkapping boven het parkeerterrein), dan levert dat nog 5 ha extra op. In de ogen van de gemeente is

Windturbinepark op zee bij IJmuiden.

Windturbines op zee zijn vanwege de goede windcondities inmiddels zo rendabel dat er geen subsidie meer voor nodig is.

het daarom noodzakelijk dat er zonnepanelen op de grond worden geplaatst. Er wordt daarbij gedacht aan drijvende panelen op plassen en zonneparken op land. Locaties die met name genoemd worden zijn vuilstort De Dukenburg (naast De Bruuk) en binnendijkse plassen in de polder. Ook wil men een 'pilot' (proef) uitvoeren met een goed ingepast zonnepark op het land, op een gemeentelijk grondperceel in de Duffelt. Het doel daarvan is een voorbeeld te geven van een 'landschappelijk goed ingepast zonnepark'. Naast zonnepanelen op daken van parkeerterreinen wil men verder stimuleren dat asbestdaken (van vaak leegstaande stallen) gesaneerd worden en vervolgens belegd met zonnepanelen.

Naast aansturen op meer zonnepanelen wil de gemeente werk maken van het aanboren van andere energiebronnen zoals warmte-winning uit de aarde (geothermie), inzetten op isolatie, aardgasvrij bouwen, infrastructuur vergroenen (meer fietsen, beter openbaar vervoer, meer laadpalen), circulaire economie (afvalloze gemeente door hergebruik materialen), klimaatbestendig maken (droogte tegengaan, overstroming tegengaan, meer bomen). Voor al deze onderwerpen zijn actiepunten beschreven in het plan. Ook voorlichting speelt daarbij een grote rol. De nota is zeer ambitieus en bevat veel concrete punten waaraan gewerkt kan worden. Opvallend is dat de gemeente bij al deze plannen aanjager is en niet zelf investeert in projecten. De vraag is of dat voldoende is om de doelen binnen de gestelde termijnen te verwekelijken, of dat de gemeente zelf ook initiatiefnemer van projecten moet zijn en daarmee de regie steviger in handen moet nemen.

Locatieafwegingen

Wat zonnepanelen betreft, moet de eerste prioriteit zijn het vol krijgen van de geschikte daken. Zo staat het ook in de energievisie van de gemeente. Daarna moet gekeken wor-

den naar andere locaties, in eerste instantie restruimtes zoals geluidswallen en -schermen langs snelwegen, onbebouwde stukken grond bij verkeersknooppunten, braakliggende industrie- en bedrijventerreinen en voormalige vuilstortplaatsen. Ook diepe zand-, klei- en grindwinningsplassen zou je daartoe kunnen rekenen, omdat ze door hun diepte vaak beperkte kwaliteit voor natuur hebben. Daarna pas komt landbouwgrond in beeld, en dan bij voorkeur de ecologisch minst waardevolle. Zo zou de volgorde in de locatieafwegingen moeten zijn.

De gemeente wil nu in ieder geval relatief kleinschalig aan de slag met zonnepanelen op land of water. Vuilstort De Dukenburg, een plas in de polder en het compensatiegroen in de Duffelt lijken goede opties, want daarmee kun je zien hoe het er op verschillende locaties uit komt te zien en hoe je zonnepanelen het beste landschappelijk kunt inpassen. Het kan een leerproces zijn waarin ook de bevolking wordt meegenomen. Op grond van de opgedane ervaring kun je vervolgens het actieplan aanpassen.

Landschappelijke inpassing

In het actieplan staat dat in de gemeente Berg en Dal nieuwe initiatieven (voor zonneparken) mogelijk zijn, 'maar zij moeten wel een bijdrage leveren aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit'. Wat dat concreet betekent qua voorwaarden die aan initiatiefnemers van zonneparken gaan worden gesteld, is iets waar je nu al over na moet nadenken. De gemeente Berg en Dal is beroemd vanwege zijn gevarieerde en heuvelachtige landschap dat gewaardeerd wordt door inwoners en bezoekers. Rivierengebied en stuwwal verlenen het een speciaal karakter dat we moeten behouden. Het heuvelachtige karakter maakt het moeilijker om zonneparken aan het oog te onttrekken, omdat er vanaf hoger gelegen plaatsen op uitgekeken kan worden. Smaken verschillen, maar een mooi uitzicht en zonneparken gaan meestal niet

Berg en Dal telt momenteel één zonnepark(je). Met 96 panelen is het niet groot, maar het begin is er.

samen. Landschappelijke inpassing is daarom noodzakelijk. Een zonnepark zou omgeven moeten worden door bomen en struiken zodat het aan het zicht onttrokken wordt. Aan de zuidkant en zuidoost- en zuidwestkant kan het struweel zijn dat niet te hoog mag worden in verband met schaduwwerking op de panelen. Aan de andere (noord-) zijde mag de begroeiing wel hoger zijn en bomen bevatten die een brede bosstrook vormen. Het kan ook een brede houtwal zijn. Struweel, bosschage of houtwal moet breed genoeg zijn zodat je er in de winter niet doorheen kunt kijken. Een eventueel hekwerk om diefstal van panelen te voorkomen zou in de groenstructuur geïntegreerd dienen te worden.

Een dergelijke landschappelijke inpassing kan een inbreuk betekenen op een voorheen open (polder)landschap, maar het kan juist ook als een verrijking worden beschouwd. Dat hangt van de lokale situatie af.

Natuurwaarden

Een zonneveld beperkt op zich de beschikbare ruimte voor flora en fauna. Regenwater valt niet meer egaal verdeeld over de grond; onder de panelen wordt het kurkdroog en is het te donker voor planten die niet meer tot bloei komen. Dat is nadelig voor insecten en insecteneters zoals vogels, amfibieën en kleine zoogdieren. Omdat een zonnepark vaak omgeven is door een hoog hekwerk, is het terrein per definitie niet meer toegankelijk voor grotere zoogdieren zoals het ree. Bij grote velden zou dat een reële belemmering kunnen zijn voor de bewegingsruimte van grofwild in het vrije veld.

Zonneparken kunnen bij een juiste inrichting wel natuurwaarde krijgen. Het gaat dan niet alleen om het struweel of bos dat er voor de landschappelijke inpassing omheen ligt, maar ook om het zonnepark zelf. Maar dat gaat niet vanzelf, er moet voldoende ruimte voor zijn. Zorg dat er voldoende licht op de grond kan komen, de panelen moeten dus niet te dicht op elkaar staan. Nog beter

is het als ze meedraaien met de zon. Ook moet regenwater onder de panelen kunnen komen bijvoorbeeld via goten, zodat er een vegetatie tot ontwikkeling kan komen. Als de panelen wat verhoogd staan of meedraaien met de zon is het misschien mogelijk met schapenbegrazing de begroeiing te beheren. Door een (kleine) poel aan te leggen kun je de natuurwaarde van een terrein al enorm verhogen. Voor dassen kan het probleem van het dichte hekwerk worden opgelost met dassenkleppen in het hekwerk.

Bij de aanleg van zonneparken wordt veelal gekozen voor standaardpanelen die niet met de zon kunnen meedraaien en die een standaardvermogen hebben. Er komen steeds meer panelen op de markt met een hoger piekvermogen en die wel meedraaien. Daardoor kan er meer stroom worden opgewekt op een kleinere oppervlakte.

Pilots

De locaties die de gemeente aandraagt in haar actieplan geven de mogelijkheid om te experimenteren met bovenstaande voorwaarden:

1. Voormalige stortplaats De Dukenburg

(ca. 1 ha) is eigendom van de gemeente. Het terrein steekt ca. 10 m boven de omgeving uit. Hierdoor is het waarschijnlijk vrij eenvoudig om het zonnepark te onttrekken aan het zicht. Er zou geen fel schitterend vlak zichtbaar mogen zijn vanaf de stuwwal. Landschappelijke inpassing is een must voor zonneparken in een heuvelachtig landschap als dat van de gemeente Berg en Dal.

2. Compensatiegroen in De Duffelt (ca. 2,5 ha)

Nabij de oude zandwinplas De Zeelt bij Leuth heeft de gemeente een stuk landbouwgrond van 4,5 ha aangekocht. Dit is bedoeld om het verlies van bos als gevolg van de aanleg van het vrijliggend fietspad langs de Heumense Baan-Rijlaan in Groesbeek te compenseren. Hiertoe worden op die locatie boschages aangelegd. Er is echter meer grond

aangekocht dan benodigd. Dat deel (2,5 ha) wordt nog niet ingericht, maar zou als landbouwgrond verpacht kunnen worden. De gemeente wil dit terrein nu gebruiken voor een 'pilot' (proef) met een landschappelijk goed ingepast zonnepark. De geplande boschages zullen het park aan het oog onttrekken. Hier kan men experimenteren met zowel inpassingsgroen als natuur in de zonneweide zelf.

Het voordeel van beide locaties is dat ze eigendom zijn van de gemeente waardoor ze zich goed lenen voor ontwikkeling door burgercoöperaties.

3. Drijvende zonnepanelen in de polder (ca. 21,5 ha) zijn een goede optie om te kijken hoe deze vorm van energieopwekking werkt, want hier is sprake van een combinatie met natuur. De gemeente denkt dat daarom maximaal de helft van de wateroppervlak kan worden volgelegd met zonnepanelen. Er is echter nog weinig onderzoek naar gedaan. De voormalige zandwinplassen worden door overwinterende ganzen gebruikt als slaapplek. Van belang is te onderzoeken hoe watervogels reageren op de zonnepanelen. Hebben duikende vogels er last van en wat gebeurt er met het waterleven? Een voordeel van drijvende zonnepanelen is dat ze gekoeld worden door het water en daardoor meer stroom kunnen leveren. Ook het installeren van met de zon meedraaiende panelen is een optie die meer stroom oplevert.

Ook zonnepanelen op daken van parkeerterreinen zijn een goede optie om nader te onderzoeken. Vaak zijn parkeerplaatsen saai, kaal, winderig en in de zomer heet. Welke parkeerterreinen komen in aanmerking voor overkapping met zonnepanelen? Vinden we het mooi? Zo niet, kan het zichtbeeld dan

Op diepe plassen zoals De Zeelt bij Leuth kunnen drijvende zonnepanelen mogelijk efficiënt zonnestroom opleveren.

aantrekkelijker worden gemaakt? Bijvoorbeeld met bomen. Bijkomend voordeel is dat die ook nog CO₂ vastleggen.

Kansenkaart

Binnenkort wil de gemeente de zgn. Kansenkaart Duurzame Energie vaststellen, via een inspraakprocedure gevolgd door vaststelling door de gemeenteraad. Daarop worden de locaties aangegeven waar grootschalige opwekking van duurzame energie (zon, wind, biomassa?) mag gaan plaatsvinden, binnen de kaders die de provincie Gelderland heeft gesteld in de Omgevingsvisie. Vooruitlopend daarop zijn vorig jaar avonden georganiseerd waar inwoners met elkaar konden praten over locaties die zij wel of niet geschikt achten en waarom wel of niet. Een aantal burgers, grondeigenaren en raadsleden heeft deelgenomen aan deze ontwerpessies. De meningen bleken flink uiteen te lopen. Van grote concentraties van zonneparken tot juist verspreiding van kleinschalige installaties. Dicht bij de kernen of juist in het agrarisch gebied waar niemand er hopelijk last van heeft. Aandachtspunten die verder werden genoemd zijn landschappelijke inpassing, verdeling van baten en rekening houden met natuurwaarden, toerisme en gezondheid.

Haastige spoed is zelden goed, dat geldt ook voor de energietransitie. Je zou kunnen zeggen dat we al 40 jaar lang te veel hebben gedraald en dat we nu toch echt aan de slag moeten gaan. Op zich klopt dat, maar niet tegen iedere prijs. Natuur en landschap moeten niet verder in het nauw komen. Het zou juist mooi zijn als die kunnen profiteren van de te nemen maatregelen. Er moet draagvlak voor zijn en ook blijven. Dat is een uitdaging waar hard aan moet worden gewerkt. We hebben dat gezien in Duitsland waar mensen overvallen zijn door parken met enorme windturbines die hun woonplezier bedierven. Daarom is het goed om eerst met pilots te werken en daarvan te leren hoe het wel en hoe het niet moet. Als blijkt dat de pilots succesvol zijn, kan er misschien al voor 2023 tot opschaling elders in de gemeente worden overgegaan.

Henny Brinkhof